1910 døde pasienter – rapport fra Kartleggingssystemet

Av Anine T. Kildahl

I perioden 2008–2015 døde 1910 personer i selvmord under eller innen ett år etter kontakt med spesialisthelsetjenestene for psykisk helse og rus i Norge. Dette tilsvarer nesten halvparten av alle selvmord i befolkningen i samme periode og er vesentlig høyere enn hva som tidligere har vært kjent.

Rapporten *1910 døde pasienter: Selvmord i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling 2008 til 2015 – en nasjonal registerstudie* er skrevet av Fredrik A. Walby, Martin Ø. Myhre og Anine T. Kildahl. Den er utført som et ledd i arbeidet med å etablere Kartleggingssystemet. I rapporten presenteres resultatene fra den første nasjonale studien av selvmord blant personer i kontakt med psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling siste år før dødsfallet, og er basert på en kobling av Dødsårsaksregisteret og Norsk pasientregister.

Rapporten kan lastes ned fra www.uio.no/kartleggingssystemet

Sammendrag av rapporten

Bakgrunn

I Norge har vi frem til nå manglet en systematisk oversikt over hvor mange som dør i selvmord under eller etter kontakt med spesialisthelsetjenestene for psykisk helse og rus. Den manglende oversikten har gjort det vanskelig å monitorere endringer over tid og utvikle gode forebyggende tiltak for en viktig risikogruppe for selvmord. Denne rapporten presenterer resultatene fra den første nasjonale registerstudien av selvmord blant personer i kontakt med psykisk helsevern og relaterte spesialisthelsetjenester siste år før dødsfallet i perioden 2008 til 2015.

Tiltak i høyrisikoperioder – som tiden etter utskrivelse fra døgnopphold – fremstår som et viktig prioriteringsområde.

Metode

Alle dødsfall registrert som selvmord i Dødsårsaksregisteret i årene 2008 til 2015 ble sammenstilt med data fra Norsk pasientregister for psykisk helsevern for voksne, psykisk helsevern for barn og unge, tverrfaglig spesialisert rusbehandling og avtalespesialister. Personer i alle aldre som hadde hatt direkte kontakt med en eller flere av disse tjenestene året før selvmordet ble inkludert.

Hovedfunn

- Nesten halvparten av de som dør i selvmord i Norge har hatt kontakt med spesialisthelsetjenestene for psykisk helse og rus i løpet av siste leveår.
- Flere menn enn kvinner dør i selvmord etter kontakt med tjenestene, mens andelen kvinner som har hatt kontakt med tjenestene før et selvmord er høyere.
- Det er betydelig mindre kontakt med tjenestene før selvmord i de eldste aldersgruppene.
- Psykisk helsevern er den desidert største sektoren av spesialisthelsetjenestene for psykisk helse og rus, og 87 % av personene i materialet hadde kontakt med denne sektoren siste år.
- 67 % av personene i kontakt med psykisk helsevern siste år hadde hatt en eller flere innleggelser siste leveår. Dette viser at perioden under og etter døgnopphold er sentral for selvmordsforebygging.

- Selvmord blant personer i kontakt med psykisk helsevern skjer i hovedsak nært i tid opp mot siste kontakt. Spesielt blant personer utskrevet fra døgnopphold skjer en stor andel av selvmordene kort tid etter utskrivelse.
- De personene som døde i selvmord under eller etter en poliklinisk kontakt, hadde få kontakter og korte forløp.
- Affektive tilstander var i psykisk helsevern den største diagnosegruppen (32 %), etterfulgt av uspesifiserte tilstander (24 %). Depresjon utgjorde majoriteten (82 %) av de affektive tilstandene.

Konklusjon

Nesten halvparten av de som dør i selvmord i Norge har hatt kontakt med spesialisthelsetjenestene for psykisk helse og rus siste leveår. Dette viser nødvendigheten av, og muligheter for, bedre selvmordsforebygging for pasienter i spesialisthelsetjenestene. Tiltak i høyrisikoperioder – som tiden etter utskrivelse fra døgnopphold – fremstår som et viktig prioriteringsområde. Det er nødvendig med mer detaljert informasjon for å kunne utvikle og evaluere effektive forebyggingstiltak.

Mer informasjon om kartleggingen finner du på www.uio.no/kartleggingssystemet